

# Povijest Gradske knjižnice Dugo Selo

---

Tržić, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:319647>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-02**



Sveučilište u Zagrebu  
Filozofski fakultet  
University of Zagreb  
Faculty of Humanities  
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb  
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU**

**FILOZOFSKI FAKULTET**

**ODSJEK ZA INFOMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI**

**Ak. god. 2018./2019.**

**Marija Tržić**

**Povijest Gradske knjižnice Dugo Selo**

**Diplomski rad**

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2019.

## Sadržaj

Uvod.....	1
1. Ilirski pokret i otvaranje čitaonica u Hrvatskoj .....	2
2. Hrvatske društvene prilike u 19. stoljeću .....	5
3. Od Čitaonice do Gradske knjižnice Dugo Selo .....	10
3.1. Pregled razvoja grada Dugog Sela.....	10
3.2. Od čitaonice do Drugog svjetskog rata.....	13
3.3. Čitaonica nakon Drugog svjetskog rata do 2000. godine.....	20
3.4. Gradska knjižnica nakon 2000. godine.....	24
4. Istraživanje strukture korisnika, posudbe i nabave od 2010. do 2018. godine	25
4.1. Cilj i metodologija istraživanja .....	25
4.2. Rezultati istraživanja .....	26
4.3. Zaključak istraživanja .....	35
5. Zaključak.....	37
Literatura .....	38
Povijest gradske knjižnice Dugo Selo .....	40
Sažetak .....	40
History of the Dugo Selo city library .....	41
Summary .....	41
Biografija.....	42

## Uvod

Gradska knjižnica Dugo Selo će 2020. godine, obilježiti 130 godina od osnutka. Nakon duljih nastojanja inteligencije osnovana je Čitaonica 1890. godine. Naziv Gradska knjižnica je dodijeljen 2000. godine kada se započelo s djelatnosti knjižnice. Knjižnica se razvila iz ustanove koja je za to razdoblje imala uvjetno rečeno sličnu ulogu kao knjižica no ipak se svojim djelovanjem uvelike razlikovala od djelatnosti koje današnje knjižnice obavljaju. Ključna razlika je bila što se do osnivanja knjižnice nije omogućavala posudba članovima. Gradska knjižnica Dugo Selo se razvila iz Čitaonice kotorske oblasti koja je osnovana u drugom valu otvaranja Ilirskih čitaonica u sklopu Ilirskog preporoda. Godine 1890. u vrijeme kada je otvorena Čitaonica u Dugom Selu, na području zagrebačke županije je bilo samo pet aktivnih čitaonica u Velikoj Gorici, Jaski, Samoboru, Stubici i Svetom Ivan Zelini.

Upravo ova Čitaonica je bila mjesto okupljanja tadašnje inteligencije i mjesto je začetka različitih društava kao što je primjerice Dobrovoljno vatrogasno društvo Dugo Selo i „Hrvatska narodna straža“.

Bez obzira na teške prilike koje su tijekom godina snašle Hrvatsku, Čitaonica nije prestajala s radom na dulji period. Čak je i za vrijeme svjetskih ratova nastavljala s radom. Kraći prekid u njenom djelovanju dogodio se za vrijeme Drugog svjetskog rata. Nije poznato kada je prestala s radom niti na koliko dugo, zabilježena je samo situacija nakon Drugog svjetskog rata kako su knjižnice uništene i razorene te da postoji velika potreba za obnovom ove ustanove.

Nakon obnove knjižnice uslijedila je dugotrajna potraga za odgovarajućim prostorom, a tek je 1992. godine smještena u prostor u kojem se i danas nalazi. Još i danas postoji velika potreba za proširenjem prostora knjižnice zbog nedostatka prostora no još uvijek se ne nazire bolje rješenje.

Neadekvatan prostor ne obeshrabruje knjižničare koji svojim djelovanjem mnogima omogućuju pristup pozamašnom fondu, a nisu ni zanemarili razvoj kulture te u svojim prostorima često ugošćuju najčešće lokalne umjetnike i književnike no nije nepoznata ni pojava poznatijih imena.

# 1. Ilirski pokret i otvaranje čitaonica u Hrvatskoj

Početakom 19. stoljeća Hrvatska nije bio jedinstvena i pripadala je granicama Habsburškoga i Osmanskoga Carstva i samostalne Dubrovačke Republike. Propast Mletačke Republike dogodila se 1797. godine što je dovelo do osnivanja tiskara u Hrvatskoj. U 19. stoljeću su još uvijek bile ujedinjene djelatnosti tiskarstva, knjižarstva i nakladništva. U vrijeme preporoda, najveći dio hrvatskog prostora je pripadao Habsburškoj Monarhiji.<sup>1</sup>

Godine 1790. Hrvatski sabor je donio zaključak kako se treba bolje povezati s Ugarskom kako bi se onemogućio daljnji habsburški apsolutizam. Na zajedničkom saboru hrvatske predstavnike je dočekaio zahtjev uvođenja mađarskog jezika kao službenog čemu se Franjo Bedeković suprotstavio. No već 1827. godine odlučeno je o uvođenju mađarskog jezika kao obaveznog predmeta u školama što je označilo pripremu ilirskog pokreta. Do hrvatskog preporoda službeni jezik je bio latinski, a plemstvo se odupiralo germanizaciji i mađarizaciji. Jedinstveni standardni hrvatski jezik nije postojao no postojala su tri narječja hrvatskog jezika – čakavsko, kajkavsko i štokavsko.<sup>2</sup> Godine 1806. tiskara u Zadru objavljuje tjednik *Kraglski Dalmatin* koje su bile prve novine na hrvatskom jeziku. Zabavni list *Neven* je od 1850. godine objavljivala Matica ilirska. Za prvi hrvatski znanstveni časopis smatra se *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku* koji je uređivao Ivan Kukuljević Sakcinski, te je objavljivao radove iz područja historiografije.<sup>3</sup>

Samom preporodu prethodilo je pripremno razdoblje koje je započelo 1790. godine, a središte pripreme faze i pune preporodne faze je bilo u sjevernoj Hrvatskoj. Pripremna faza je trajala do 1835. godine kada je započeo preporodni pokret pod nazivom Ilirski pokret koji je trajao do 1848. godine. Njegova zadaća je bila integriranje širih društvenih slojeva u hrvatsku naciju i dao je poticanje za osnivanje institucija koje su potrebne društvu na prijelazu iz feudalnih odnosa u kapitalističke te iz staleškoga društva u građansko društvo.<sup>4</sup>

---

<sup>1</sup> Hebrang Grgić, I. Kratka povijest knjižnica i nakladnika : s kodovima i aplikacijom. Zagreb : Ljevak, 2018. Str. 136.

<sup>2</sup> Pavličević, D. Povijest Hrvatske. Zagreb : Naklada Pavičić, 2007.

<sup>3</sup> Hebrang Grgić, I. Isto. Str. 136, 139.

<sup>4</sup> Hrvatski narodni preporod. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=26455> (5.7.2019.)

U pripremnoj fazi preporoda pojavili su se tzv. začetnici preporoda kao što su Maksimilijan Vrhovac, Antun Mihanović, Juraj Šporer, Ivan Derkos koji su svojim djelovanjem pokušavali probuditi interes javnosti za književnost i narodni jezik. Oni koji su bili orijentirani na prosvjetiteljstvo su se zalagali za unaprjeđivanje poljoprivrede, prometa, manufakture, trgovine i nastojali su provesti reformu feudalnog sustava. Predlagali su i osnivanje sveučilišta, nacionalne knjižnice, narodne muzeje i zahtjevali su izgradnju standardnog književnog jezika. No nisu bili uspješni, a do seljaštva nisu uspjeli ni doprijeti.<sup>5</sup> Glavne prepreke koje su priječile uspješnost preporoda bile su povezane s činjenicom da mnogi nisu čitali. Više je razloga toj činjenici: nisu mogli doći do knjiga jer javne knjižnice nisu bile rasprostranjene, nisu imali novca kupiti knjige koje su ih zanimale, knjižare nisu bile rasprostranjene ili su ljudi bili nepismeni (što je bio jedan od većih razloga zašto se nije čitalo). U drugoj polovici 19. stoljeća razvojem osnovnog školstva nepismenost je ubrzano nestajala. S obzirom na to da je nepismenost velika prepreka gospodarskom i političkom razvoju vlasti su poticale opismenjavanje društva.<sup>6</sup>

1832. bila je godina kada je jačao otpor svih slojeva hrvatskog društva, a ponajprije inteligencije, plemstva i građanstva. Podržavao ih je čak i Sabor. Na njihovom čelu je bio Ljudevit Gaj koji se svojom knjižicom *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja* zalagao za jedinstveni književni jezik, tzv. Ilirski jezik. Program preporodnog pokreta *Disertacija* 1832. godine izdao je Janko Drašković gdje je predlagao unaprjeđivanje prometa, trgovine i manufakture, zauzimao se za humaniji odnos prema kmetovima, oporezivanje plemstva i unaprjeđivanje poljoprivredne proizvodnje. Također je zahtijevao i samostalnu vladu.<sup>7</sup>

Godine 1835. Ljudevit Gaj je pokrenuo političko glasilo *Novine horvatske* s književnim prilogom *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*. Sljedeće godine počelo se koristiti štokavsko umjesto kajkavskog narječja, a iz političkih razloga naziv novina su promijenili u *Ilirske narodne novine* s prilogom *Danica ilirska*.<sup>8</sup> Preporodna glasila su za sobom povela i otvaranje novih institucija kao što su čitaonice, kazalište, društva, Glazbeni zavod, Zemaljski zavod. Prve preporodne čitaonice su osnovane u Zagrebu, Varaždinu, Križevcima i Karlovcu. Osim zabavno-društvene uloge, čitaonice su dobivale nacionalno, a zatim i političko značenje.

---

<sup>5</sup> Hrvatski narodni preporod. Isto. (5.7.2019.)

<sup>6</sup> Stipčević, A. Socijalna povijest knjige u Hrvata : knjiga III. : od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas. Zagreb : Školska knjiga, 2008. Str. 296.

<sup>7</sup> Hrvatski narodni preporod. Isto. (5.7.2019.)

<sup>8</sup> Hebrang Grgić, I. Str. 138.

Godine 1842. u okrilju preporodne Čitaonice zagrebačke osnovana je Matica ilirska (od 1874. Matica hrvatska), kojoj je svrha bila širiti znanost i književnost na hrvatskom jeziku te izdavati preporodna djela.<sup>9</sup>

Ugari su zabranom ilirskog imena u određenoj mjeri onemogućili javno iznošenje političkih zahtjeva pokreta, no bez obzira na zabrane tada su uobličeni politički programi koji su tražili samostalnu vladu za Hrvatsku te uvođenje narodnog jezika kao službenog, kao i sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom. Godine 1843. na zasjedanju Hrvatskoga sabora je Ivan Kukuljević Sakcinski održao prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku te je predložio da se prihvati kao službeni. Hrvatski jezik kao službeni je Sabor prihvatio 1847. godine.<sup>10</sup>

---

<sup>9</sup> Hrvatski narodni preporod. Isto. (5.7.2019.)

<sup>10</sup> Hrvatski narodni preporod. Isto. (5.7.2019.)

## 2. Hrvatske društvene prilike u 19. stoljeću

Knjižnice nisu nov koncept s obzirom da datiraju još od starih Sumerana no knjige nisu uvijek bile široko dostupne većini naroda. Pojavom prosvjetiteljstva informacije i znanje su postali sve veća potreba kao i želja za kulturnim uzdizanjem. Kao odgovor na ovu potrebu su se pojavila čitaonička društva i čitaonice. Čitaonice su bila mjesta odnosno ustanove, društva gdje su se nalazili i okupljali njezini članovi, bile su mjesto rasprava i razgovora, čitale su se novine, časopisi i knjige. Zato su se zvale čitaonice, jer još nisu imale (sve) elemente knjižnice, a posebice ne javne. Čitaonice su bile otvorene, odnosno pristupačne samo članovima te udruge, društva odnosno casina. Jedna od prvih zadaća im je bila mogućnost čitanja novina i knjiga te posudba knjiga. Zbog ekskluzivnosti članstva, jer je pristup bio ograničen samo na članove društva, u istom se stoljeću javlja i ideja o osnivanju pučkih knjižnica za tzv. niže društvene slojeve.<sup>11</sup>

Prve čitaonice u svijetu su se razvile još u 17. stoljeću u Engleskoj, a nakon Francuske su se raširile i u druge europske zemlje. Svrha je čitaonica bila omogućiti veće korištenje periodičkim publikacijama i knjigama širem krugu korisnika. Periodičke su publikacije u početku kružile od korisnika do korisnika ili su bile dostupne korisnicima u posebnim prostorijama što je bilo češće. Preteče su im klubovi koje nalazimo još u 13. i 14. stoljeću u Engleskoj.<sup>12</sup>

Devetnaesto stoljeće je bilo plodno tlo za razvoj narodnih, pučkih i javnih knjižnica u Europi i SAD-u. Hrvatska je zbog društveno – političkih i gospodarskih prilika nešto kasnila u razvoju ovakvih knjižnica, pa su se one više otvarale u drugoj polovici 19. stoljeća. Osnivanju javnih knjižnica su prethodili čitalački klubovi koji su se u Hrvatskoj pojavili od sredine 18. Stoljeća. No upravo je iliski pokret pokrenuo sustavno i plansko otvaranje većeg broja čitaonica. Ova društva su imala nacionalnu crtu i ulogu kulturnog i političkog osvješćivanja i buđenja i veliku ulogu u nacionalnom preporodu. U razvijenim zapadnoeuropskim zemljama su naprije casina odnosno čitalačka društva i čitaonice za zabavu te čitanje novina i knjiga služili poglavito

---

<sup>11</sup> Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj : od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 89.

<sup>12</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 89.



informiranju te kulturnom uzdizanju i obrazovanju, u Hrvatskoj su služili narodnom preporodu.<sup>13</sup>

Do samog kraja 19. stoljeća u Hrvatskoj su postojale dvije skupine čitatelja: prvi su čitali knjige na hrvatskom jeziku, a drugi na stranim jezicima, posebno na njemačkom i talijanskom. Do ilirskog pokreta u hrvatskim zemljama nisu postojale javne knjižnice koje su bile otvorene svim građanima. No to ne znači da knjižnice nisu postojale. Postojale su knjižnice vjerskih redova u samostanima, knjižnice u župnim crkvama, katedralama. Također su postojale školske knjižnice i privatne knjižnice no one nisu bile otvorene svom građanstvu i seljacima. Tome se pokušalo doskočiti stvaranjem čitateljskih društava čime se pokušalo omogućiti čitanje novina i knjiga većem krugu ljudi. No uglavnom nisu bila osnivana za puk te su čitateljska društva bila namijenjena veleposjednicima, časnicima i imućnijim građanima.<sup>14</sup>

Čitaonice su bile organizirane kao društva građana čije je osnivanje odobravalu upravna vlast. Postale su mjesta okupljanja i žarišta nacionalnog buđenja, a redovito su imale knjižnicu s naglašeno razvijenom čitaonicom. Riječ „čitaonica“ je u ovom povijesnom okviru zapravo homonim: jednom je to vlastito ime društava koja su tada osnivana, pa ih valja pisati velikim početnim slovima (Čitaonica), a u drugom je značenju zapravo opća imenica, koja označava dio knjižnice u kojoj se čita knjižna građa, osobito ona koja se u pravilu ne posuđuje izvan knjižnice.<sup>15</sup> Knjižnice su u ovom razdoblju širile dostupnost knjiga. Tiskanje knjiga u kontekstu preporoda na jedinstvenom književnom jeziku i pravopisu, a ciljano su prva izdanja Matice hrvatske bila djela dubrovačke književnosti, djela primjerice Ivana Gundulića. upravo se ovim djelima uz ostalo željelo vratiti dostojanstvo našoj književnosti i jeziku te je postojala želja ponovno oživiti bogatu i vrijednu hrvatsku književnu baštinu. Knjižnice imaju ulogu populariziranja tih knjiga, što je pridonijelo objavljivanju i prodaji Matičinih izdanja. Čitaonička knjižnica uza svoju kulturnu ulogu širenja i promicanja hrvatske knjige je dobila i izrazito političku dimenziju s obzirom na jezik i sadržaj knjiga u njezinim fondovima.<sup>16</sup> Velika pozornost je pridavana smještanju čitaonica, nastojalo se smjestiti ih u središte grada radi lakšeg pristupa korisnika. Pri nabavi fonda prednost su imala hrvatska izdanja, a na samim počecima čitaonice

---

<sup>13</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 102.

<sup>14</sup> Stipčević, A. Isto. Str. 318.

<sup>15</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 151.

<sup>16</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 151.

su imale veliko ograničenje u smislu nedostatka hrvatskih knjiga i novina. Od periodike postojale su samo *Ilirske narodne novine* i *Danica ilirska*. U fondovima preporodnih knjižnica je prevladavala beletristika, stručna i znanstveno – popularna literatura tada gotovo nije ni postojala, no uskoro se i to promijenilo. U Hrvatskoj je osnovano više od 200 ilirskih, narodnih čitaonica.<sup>17</sup>

S obzirom da u 19. stoljeću znanje nije bilo široko rasprostranjeno obrazovani sloj društva je bilo plemstvo i građanstvo. Obrazovani članovi društva su se služili različitim jezicima ovisno o regiji kojoj su pripadali. U sjevernoj i središnjoj Hrvatskoj koristio se njemački jezik, u Dalmaciji i Istri talijanski, a služili su se i francuskim, hrvatski jezik nije bio službeni niti u široj uporabi. Iz tog razloga nije postojala velika potreba za knjigama na hrvatskom jeziku što je bio jedan od razloga zašto nacionalna svijest nije postojala u ovim društvenim slojevima. Ovakva situacija je odgovarala austrijskim, mađarskim i talijanskim vlastima, a to su bile okolnosti u kojima je započeo hrvatski preporod. Prve čitaonice su osnovane u ovim teškim prilikama i bile su mehanizmi za stvaranje čitatelja. Za razliku od drugih europskih zemalja nisu se zadovoljile samo ulogom društva za zabavu i čitanje i za kulturno i obrazovno uzdizanje. Vizija narodnih preporoditelja za čitaonice bila je da budu središta i žarišta, infrastruktura i logistika narodnog preporoda: „ognjišta na kojih se smrzla srca sunarodnjaka naših grijahu“. Čitaonice su obično posjedovale po nekoliko desetaka časopisa i novina različita podrijetla, a knjige su bile (vrlo) rijetke i osobito u početku su ponajviše potjecale iz privatnih knjižnica, uglavnom članova upravnih tijela čitaonica. U ta su tijela u pravilu izabirani ugledni i obrazovani ljudi.<sup>18</sup> Prve ilirske čitaonice su bile one u Varaždinu, Karlovcu, Križevcima i Zagrebu. Osnivanje čitaonica došlo je uz određena pravila za članove koja su se odnosila na naplatu članarine i ograničenje posudbe. Također su objavljeni ciljevi čitaonice: umjesto njemačkih knjiga i govora promiče se hrvatski jezik i književnost „da se domoljubni duh i književnost na narodnome jeziku ne samo probudi i održi, već da se bolje učvrsti i zakorijeni.“ Zato su društva nabavljala što više hrvatskih i slavenskih novina.<sup>19</sup> Uskoro su čitaonice uslijed mnogih zabrana izgubile svoju preporodnu djelatnost i poprimile zabavnu djelatnost: Zadaci su „Dvorane“ bili: napredak k boljoj društvenosti, širenje općeg, korisnog i naprednog mišljenja, naobrazba, sjedinjenje naobraženog

---

<sup>17</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 153 - 155.

<sup>18</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 103

<sup>19</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 106.

društva...<sup>20</sup> – što se može iščitati iz Pravila Varaždinske čitaonice 1853. godine. Godine 1876. zamjetno se proširuje dostupnost članstva u čitaonici: dopušta se članstvo „svakoj samostalnoj osobi bez razlike stališa, vjerozakona i spola, uz pravo člana svaki dan sve novine čitati.“<sup>21</sup> Tek se iz Pravila 1939. godine može primjetiti povratak preporodnoj djelatnosti utvrđeno je da je „svrha društva samo kulturno – prosvjetno djelovanje“: da drži knjige, novine, časopise, poglavito hrvatske, osim njih i srpske i slovenske, a i ostalih slavenskih te drugih naroda, da priređuje predavanja, koncerte, društene zabave i kazališne predstave, također da podupire pučko – prosvjetni rad u narodu.<sup>22</sup>

Čitaonicu u Zagrebu je 1838. godine osnovao Janko Drašković, a već je 1842. godine predložio utemeljenje Matice ilirske. Zagrebačke čitaonice su u 19. stoljeću još uvijek poluzatvorenog tipa jer su služile samo članovima nekog društva, a ne podupiru dostupnost knjiga za najširi puk.<sup>23</sup> 1860. godine su objavljena Pravila prema kojima knjižnica ima „knjižnika“ koji vodi brigu o novinama i knjigama, unosi i ih u „kazalo“ (katalog) te pazi na red. Tadašnja je čitaonica pridavala značajnu pažnju novinama jer su bila sredstva ideološke i političke borbe. Upravo je to razlog zašto se u fondu Gradske knjižnice sačuvao značajan broj novina i časopisa iz 19. stoljeća. Ozbiljnu preteču Gradskoj knjižnici pronalazi se u knjižnici koju je zagrebački biskup Juraj Haulik otvorio novu posudbenu knjižnicu 1858. godine usred mnogih zabrana koje je donio Bachov apsolutizam. Haulik je o svom trošku otvorio „zbirku dobrih knjiga“ za koju je nabavio značajan broj knjiga na njemačkom, francuskom i hrvatskom jeziku, a knjige su se mogle posuđivati uz neznatnu godišnju naknadu. Nadbiskup je vjerovao kako popularna beletristika kvari mladež i društvo općenito, stoga je njegovoj knjižnici njegovao kult „lijepa i dobre knjige“, čija je svrha bila očuvati krepost duha te je to bio glavni kriterij u nabavi novih naslova.<sup>24</sup>

Požeška čitaonica je značajna jer je jedna od rijetkih koja je preživjela političke poteškoće i neprekinuto funkcionirala sto godina. Osnovana je 1845. godine, a pripreme su započele već godinu prije. Bachov apsolutizam je onemogućio djelovanje mnogih knjižnica pa tako i ove. Nakon pada Bachova apsolutizma do 1870-ih godina bilo je prijelazno i pripremno razdoblje, a nakon toga nastaje razdoblje obnavljanja postojećih i osnivanje novih čitaonica i knjižnica.

---

<sup>20</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 107.

<sup>21</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 107.

<sup>22</sup> Stipanov, J. Isto. Str.107.

<sup>23</sup> Glavan, D. ; Sršen, I. Povijest zagrebačkih knjižnica : kulturnopovijesni uvod. Zagreb : Fortuna, 2010. Str. 164.

<sup>24</sup> Glavan, D. ; Sršen, I. Isto. Str. 167.

Posebno je važno kulturno buđenje Vojne krajine u kojoj su se osnivale prve čitaonice na tom području. Već je 1862. godine započela obnova Požeške čitaonice, a uskoro je upravo ova čitaonica postala središtem borbe protiv mađarizacije koju je provodio Khuen – Hedervary. Njegovim prisilnim odlaskom već 1904. godine se osjeća promjena, dolazi i do promjene imena čitaonice u „Hrvatska čitaonica“, a donesena su i nova pravila: „Svrha je čitaonice razvoj i napredak društvenog i prosvjetnog života u hrvatskom duhu. Zato imade društvo: a) urediti prostorije za čitanje i po mogućnosti za zabavu. Za čitanje držat će se ponajprije hrvatske novine i časopisi, a zatim i drugi strani listovi, kako je držanje istih listova potrebno i probitačno za društvo, b) uzdržavati društvenu knjižnicu, c) štovati i razvijati historičke uspomene i svečanosti, koliko se tim hrvatski ponos diže, d) priređivati od zgode do zgode razne zabave za razvoj društvenog života u Požegi.“<sup>25</sup>

Ilirske čitaonice se smatraju pretečama narodnih knjižnica, no narodne knjižnice u današnjem smislu su nastale početkom 20. stoljeća. Pokret za osnivanje narodnih knjižnica je pokrenulo Društvo hrvatskih književnika. Godine 1902. je osnovano deset knjižnica, a već dvije godine kasnije, 1904. osnovano je 150 knjižnica. Zagrebačka gradska knjižnica osnovana je 1907. godine na temelju djelovanja Družbe Braće Hrvatskoga Zmaja koji su u kulu kamenitih vrata smjestili gradsku knjižnicu, gradski muzej i gradski arhiv. Nakon samo godinu dana od osnutka knjižnica je posjedovala fond od 14 000 knjiga. *Zakon o školstvu* (1874. godine) je pridonio osnivanju školskih knjižnica. Preteča Akademijine knjižnice bila je knjižnica isusovačkog kolegija, a danas nosi naziv i ulogu hrvatske nacionalne knjižnice. Javnosti je otvorena 1818. godine.<sup>26</sup>

---

<sup>25</sup> Stipanov, J. Isto. Str. 119.

<sup>26</sup> Hebrang Grgić, I. Str. 145 – 147.

### 3. Od Čitaonice do Gradske knjižnice Dugo Selo

#### 3.1. Pregled razvoja grada Dugog Sela

Grad Dugo Selo (Slika 1) se smjestio dvadesetak kilometara istočno od hrvatske metropole Zagreba. Nalazi se na rubovima posavske ravnice i na blagim padinama prigorskoga kraja, blago dodirujući moslavačke prostore.<sup>27</sup>



Slika 1 – centar Dugog Sela

Najstariji spomen dugoselskog područja našao se u darovnici-povelji kralja Andrije II. Arpadovića iz 1209. godine gdje se navodi da su Templari (*Fratres militie templi – braća vojske Hrama*) u posjed dobili posjede u Dalmaciji i Hrvatskoj a među njima se spominje „Terra sancti Martini“ koju im je kralj dodjelio.<sup>28</sup>

Područje Dugog Sela je od 1209. do 1312. bilo u posjedu templara, a do 1573. u posjedu reda ivanovaca. Od 1850. godine ovo naselje je postalo sjedište kotara, a od 1921. godine i dalje, raste u veće naselje. Grad se nalazi uz cestu koja vodi između ostalih gradova prema Bjelovaru i Križevcima, važnosti je donio smještaj na sjecištu podravske i posavske pruge. Osim povoljnog prometnog smještaja, razvoju grada su doprinijele različite djelatnosti koje su se na ovom prostoru razvile. Osnovana je radiopostaja, prehrambena industrija (mlin, pivovara, pržionica

<sup>27</sup> Preporod Dugo Selo 1907-1997., Dugo Selo, 1997., str. 7.

<sup>28</sup> Koščak, A. ; Belaj, J. Župa sv. Martina Dugo Selo. Zagreb ; Dugo Selo : Župa sv. Martina : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije “Tkalčić”, 2009. Str. 43.

kave), drvena industrija (pilana koja je proizvodila pokućstvo i didaktička pomagala), metalna industrija, proizvodio se i građevinski materijal u ciglani.<sup>29</sup>



Slika 2 – Dugoselska ložiona parnih lokomotiva početkom 20. stoljeća

Prvi vlak je kroz ovaj grad prošao 1870. godine (Slika 2), a 1900. završena je izgradnja župne crkve čime je župno središte preseljeno s Prozorja u kotarsko sjedište. Postoje određene sličnosti župne crkve u Dugom Selu sa zagrebačkom katedralom jer je obje projektirao arhitekt Hermann Bollé. Tijekom domovinskog rata je u obližnjem Trsteniku osnovana 2. gardijska brigada „Gromovi“ koja je okupila značajan broj dugoselskog stanovništva.<sup>30</sup>

Crkva sv. Martina (Slika 3) na Martin bregu od 2007. godine je postavljena „Stopa sv. Martina“. Ovim činom je Dugo Selo uključeno u europski projekt kojim se obilježavaju putovi sv.



Slika 3 – Skulptura sv. Martina i crkva sv. Martina iz 1209.

Martina.<sup>31</sup> Osim crkvi na ovom prostoru je značajnija ostavština obitelji Drašković. Od dvorca je sačuvana samo kula, zdenac i zgrada današnjeg suda u istoimenom perivoju.<sup>32</sup>

Danas u Dugom Selu djeluju dvije osnovne i jedna srednja škola koja nudi obrazovanje u deset smjerova. Pučko otvoreno učilište nudi dodatno obrazovanje kroz razne tečajeve i programe obrazovanja, također objavljuju mjesečnik *Dugoselska kronika*. Glazbeno obrazovanje je dostupno u glazbenoj školi i glazbenom studiju Cerovac. Od 1907. godine do danas je aktivno kulturno umjetničko društvo „Preporod“ s raznim glazbenim sekcijama. Za razvoj kulture uvelike je zaslužna Gradska knjižnica i čitaonica koja je sa svojom djelatnosti knjižnice službeno osnovana i preimenovana 2000. godine. Osnova za današnju knjižnicu je nastala 1890. godine, a osim primarne djelatnosti danas ima i ulogu izdavača.<sup>33</sup>

U Dugom Selu djeluju i mnoga sportska udruženja i klubovi udruženi u Zajednicu športskih udruga grada Dugog Sela koji tijekom godine organiziraju različite sportske manifestacije. „Martinski rally“, ženski rukometni međunarodni „Memorijalni turnir Đure Dubenika“, Dugoselska biciklijada, međunarodni paintball turnir „Dugo Selo – Open“ su samo neki od manifestacija nastalih iz djelovanja sportaša u matičnim klubovima.<sup>34</sup>

---

<sup>31</sup> Koščak, A. Isto. Str. 18.

<sup>32</sup> Koščak, A. Isto Str 308.

<sup>33</sup> Dugo Selo. // Wikipedia. Mrežno izdanje., cop 17. Svibnja 2019. Dostupno na: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Dugo\\_Selo](https://hr.wikipedia.org/wiki/Dugo_Selo) (7.7.2019.).

<sup>34</sup> Dugo Selo. Isto. (7.7.2019.).

### 3.2. Od čitaonice do Drugog svjetskog rata

Naselje Dugo Selo je 1850. godine postalo kotarsko sjedište čime je ovo područje dobilo na važnosti, a pojavila se i potreba inteligencije za čitaonicom. Dolazak novog kraljevskog kotarskog predstojnika Franje Kadića 1890. godine pokazao se pozitivnim za zagovaratelje otvaranja čitaonice jer je imao sluha za ovu potrebu. Svega par mjeseci nakon preuzimanja dužnosti poslao je poziv svoj inteligenciji kotara. „Na prvoj skupštini je odmah izabran odbor i sastavljena su pravila, koja je vis. kr. zem. vlada potvrdila i na temelju kojih se sada čitaonica sve bolje i bolje razvija.“<sup>35</sup>

Podaci o osnivanju čitaonice se nažalost nisu očuvali u obliku izvornih dokumenata no pretraga periodike je autorima knjige *Od narodne čitaonice do gradske knjižnice Dugo Selo* pružila određene odgovore u vezi s osnivanjem čitaonice. Nesumnjiv osnivač i prvi predsjednik je Franjo Kadić, tadašnji kraljevski kotarski predstojnik u Dugom Selu gdje je postavljen 1890. godine. Dužnost je vršio do 1892. godine, a bio je i potpredsjednik „Gospojinskog društva Crvenog križa“. Uz Franju Kadića kao utemeljitelj Čitaonice se spominje Emil Miklaušić koji je bio kotarski veterinar također od 1890. godine. Miklaušić je ujedno bio taj za kojeg se smatra da je napisao članak objavljen u Narodnim novinama o djelovanju Čitaonice i plesnom vjenčiću i tomboli u organizaciji Čitaonice kako bi proširio svijest o njenom otvaranju. Premješten je u Slavonski Brod 1893. godine. Još se jedno ime spominje u Miklaušićevom članku, a to je Maksimilijan Graff, navodi se kako je plesni vjenčić organiziran upravo Graffovim „revnim nastojanjem“. Graff je bio kotarski pristav, a već je 1892. godine preseljen na istu poziciju u Jasku.<sup>36</sup>

Početak je, očekivano, bio teži no uskoro se proširila vijest o čitaonici te je broj članova porastao. Već godinu dana nakon osnivanja su odobrena pravila Čitaonice. Prihvatanje pravila čitaonice je vidljivo ujedno na jedinom mjesto na kojem se Hrvatska čitaonica u Dugom selu naziva „Društvo Čitaonica“ je u časopisu *Strossmayer*, „koledar za 1908. godinu“, u poglavlju

---

<sup>35</sup> Antolović, A. ; Topić, P. *Od narodne čitaonice do gradske knjižnice Dugo Selo*. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2015. Str. 13.

<sup>36</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 16.



„Prijevod čitaonica u Hrvatskoj i Slavoniji“. Sama pravila Čitaonice nisu sačuvana, no analizom pravila okolnih čitaonica rekonstruiran je način rada dugoselske čitaonice.<sup>37</sup>

Čitaonicu je vodio odbor na čelu s predsjednikom koji je biran demokratskim putem, dakle većinom glasova članova. Osim predsjednika birali su se potpredsjednik, tajnik koji je ujedno bio i knjižničar te blagajnik. Predsjednik je upravljao svim unutrašnjim poslovima i zastupao je Čitaonicu pred lokalnim vlastima te na ostalim društvenim događajima. Tajnik je vodio zapisnike sjednica glavnih odbora i glavne skupštine, vodio je i sve pismene poslove Čitaonice. Blagajnik je bio zadužen za sve novčane poslove i financijske izvještaje. Glavno tijelo koje je odlučivalo o djelovanju Čitaonice bila je glavna skupština koja se održavala jednom godišnje, a njoj su imali pravo prisustvovati svi članovi. Odlučivalo se o nabavi periodike i knjižne građe po potrebi, o godišnjem proračunu, eventualnim promjenama pravila, o prijedlozima samih članova. O svakom rješenju odlučivala je većina glasova. U pravilima su postojale i odredbe o mogućem ukinuću Čitaonice.<sup>38</sup>

Svrha Čitaonice bila je čitanje dnevnih novina i časopisa, znanstvenih i zabavnih knjiga, udruživanje i priređivanje raznih poučnih predavanja i priredbi.<sup>39</sup> Naravno ova pravila su uključivala i pravila o djelovanju članova kao i o prihvatu članova. Naglasak je stavljen na omogućavanje članstva svakom „naobraženom“ stanovniku, nisu odbijali ni strance. Molba za članstvo je morala biti podnesena pismeno, a o njenom prihvatu je odlučivao poseban odbor. Istupanje iz društva je bilo moguće nakon namirenja eventualnih dugova. Čitaonica se financirala od upisnine članova, dobrovoljnih priloga i priredbi koje su priređivali. Inventura imovine je provođena godišnje. Članovi su se dijelili u tri skupine: 1) počasni – nisu plaćali članarinu zbog svojih velikih zasluga u lokalnoj zajednici i Čitaonici. Posebnu kategoriju su činili utemeljitelji, 2) redoviti – stanovnici lokalne zajednice koji su plaćali svoje obaveze, 3) neredovni (izvanredni) – privremeni stanovnici (npr. Privremeni državni činovnici.). Svi članovi su imali pravo sudjelovati na skupštinama, glasati i davati prijedloge. Čitaonica je članovima bila na raspolaganju svaki dan te su imali besplatan ulaz na društvene priredbe osim dobrotvornih priredbi i kazališnih predstava. Postojao je čak i probni rok od dva tjedna tijekom kojeg je omogućeno besplatno korištenje usluga Čitaonice. Neplaćanje pristojbi je moglo dovesti do

---

<sup>37</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 16

<sup>38</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 17.

<sup>39</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 16.

isključenja korisnika. Vjerojatno je već tada bila dostupna mogućnost posudbe knjiga, ali to nije bila primarna djelatnost čitaonica.<sup>40</sup>

Kada je osnovana Čitaonica je raspolagala samo jednom sobom jer nisu postojale samostalne prostorije. Lokacija Čitaonice je nepoznata i o njoj se nagađa, no teško je odrediti gdje se stvarno nalazila. Jedna od verzija je da je Čitaonica bila smještena u zgradi tadašnje kotarske oblasti (Slika 4) koja se nalazila u neposrednoj blizini kurije Drašković, današnjeg parka i perivoja Drašković.<sup>41</sup>



Slika 4 – Pretpostavljeni smještaj tek otvorene čitaonice

Neke od glavnih uloga koje je Čitaonica imala je bila upoznavanje korisnika s tjednicima, dnevnim novinama i drugim tiskovinama. Nije poznato na koliko je točno tiskovina Čitaonica bila preplaćena, ali je poznato kako su bile uključene i tiskovine iz daljih krajeva Hrvatske. Čitaonica se nalazi na popisu pretplatnika za tiskovinu *Starohrvatske prosvjete*, Knin čak 1897.

<sup>40</sup>Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 16, 17.

<sup>41</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 16.

godine, također se našla na popisu pedagoškog časopisa *Napredak*, 1898., i na popisu pulskih novina *Naša sloga* 1902. godine.<sup>42</sup>

Kako su mnoge čitaonice bile okupljalište obrazovanijih mještana, nastalo je i mišljenje kako čitaonice nisu dovoljno orijentirane kulturno – prosvjetnom planu. Jedno od takvih svjedočanstava je zapisala Ana Crnić:<sup>43</sup> „Čitaonica je više bila okupljalište viđenijih Dugoselaca nego kakva prava knjižnica. Postojao je biljarski stol, ormar za knjige sa staklenim vratima, a najviše prostora je zauzimao veliki stol za kojim su se čitale novine. Naravno, na tom stolu su se nerijetko vodili i kartaški dvoboji. Ipak, brinulo se i o kulturnom programu. Izvodili su se kratki igrokazi, pjevački susreti, a neka svjedočenja govore da su imali i svoj tamburaški sastav.“<sup>44</sup> Organizirali su se mnogi „plesni vjenčiči“ često u cilju prikupljanja priloga za neku od dobrotvornih organizacija. Također i u vrijeme Prvog svjetskog rata Hrvatska čitaonica u Dugom Selu je u suradnji s Crvenim križem priređivala i veće priredbe izvan svojih prostorija.<sup>45</sup> Upravo je Čitaonica bila mjesto na kojem su se osnovala razna društva. Tako je Dobrovoljno vatrogasno društvo Dugo Selo utemeljeno u Čitaonici 1893. godine. Nekoliko godina prije Prvog svjetskog rata osnovana je i dobrotvorna udruga „Hrvatska narodna straža“ s ciljem promicanja prosvjete i kulture u hrvatskom narodu. Osnivani su ogranci na više mjesta u Hrvatskoj.<sup>46</sup>

Krajem 19. stoljeća pokrenuta je u Dugom Selu još jedna čitaonica primarno s gospodarsko – prosvjetiteljskom ulogom. Navodno je prva čitaonica bila nešto elitističke naravi. „Ovdje je osnovana pučka čitaonica, kojoj je svrha da unapređuje prosvjetu među seljačtvom i malim obrtnicima, te naročito po mogućnosti djeluje na gospodarski razvitak. S tom težnjom držati će se sastanci, priređivati popularno – znanstvena predavanja, širiti zgodne gospodarske knjige itd. Čitaonici pristupili su kao članovi presv. Gospoda grofovi Teodor i Šandor Drašković, a zatim i svećenik u Prozorju, pa imade, da će se broj njenih članova brzo proširiti i da će djelovanje ove liepe institucije uroditi blagoslovljenim posljedicama. Ovdje nastaje društvena zajednica koja zanatlijama i zemljoradnicima kroz predavanja, knjige, objave članaka u zemljoradničkim i drugim novinama treba pomoći da razvijaju svoja gospodarska stajališta i lakše se prilagode

---

<sup>42</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 21.

<sup>43</sup> Majka Jadranka Crnić – prvog predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske, 1991. – 1999.

<sup>44</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 21.

<sup>45</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 23.

<sup>46</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 21, 22.

aktualnom, modernom načinu rada.“<sup>47</sup> Ovo je i jedini trag o toj dugoselskoj čitaonici što navodi na zaključak kako ipak nije zaživjela na dugo vrijeme.

Kako dugoselska Hrvatska čitaonica, kao ni ostale čitaonice, nije imala posudbeni karakter za šire slojeve stanovništva došlo je do izražavanja želje o osnivanju pučke knjižnice u Dugom Selu. Već 1903. godine osnovana je „Glavna uprava za osnivanje pučkih knjižnica“, tiskan je i pravilnik za njeno osnivanje. Pravilnik je bio jasan u ideji da bi pri osnivanju trebale prednost imati seoske knjižnice kako bi se prosvjeta širila svima i svakome. Donesena su pravila rada knjižnice i popisivanja i označavanja knjiga, te su definirana pravila posudbe. Unatoč ozbiljnim nastojanjima knjižnica ipak nije osnovana.<sup>48</sup>

Mnoge čitaonice su u vrijeme Prvog svjetskog rata ugašene ili im je djelovanje smanjeno, neke su promijenile djelovanje u posudbene knjižnice. Poznato je kako čitaonica u Dugom Selu ipak nije ugašena zahvaljujući suradnji u organizaciji priredbe Crvenog križa. „Veliki koncert u Dugom selu. Danas u utorak priredjuje Hrvatska čitaonica u Dugom selu veliki koncert u korist „Crvenog križa“. Na koncertu sudjelovati će osim ostalih poznati naši umjetnici dr vitez Franjo Ernst čelista i Draguti Simon pianista. Koncert počinje u 9 sati na večer, te će se održavati u kolodvorskoj restauraciji.“<sup>49</sup> Nepoznata je informacija kakav je status imala dugoselska čitaonica i kada je promijenila svoju ulogu iz čitaonice u knjižnicu. Promijenila se također i lokacija

---

<sup>47</sup> Narodne novine 62, 4. Lipnja (1896.). Citirano prema: Antolović, A. ; Topić, P. Od narodne knjižnice do gradske čitaonice Dugo Selo. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2015. Str. 19.

<sup>48</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 20

<sup>49</sup> Jutarnji list 5, 1393 (1916.). Citirano prema: Tominac, N. ; Topić, P. Dugoselski kraj u Prvom svjetskom ratu. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2019. Str. 125.

Čitaonice te je poznato kako je 1922. godine bila smještena u gostionici (Slika 5).<sup>50</sup>



Unutrašnjost kolodvorske restauracije oko 1910.

Slika 5 – Restauracija u kojoj se odvila priredba Crvenog križa

Ono što se u Čitaonici nije promijenilo je činjenica da su tamo vrijeme provodili intelektualci i istaknutiji članovi općine. Dolaskom Kraljevine SHS političke tenzije su porasle što je bilo vidljivo i u Čitaonici. Šestosiječanjska diktatura 1929. godine je imala velik utjecaj na zamiranje kulturnog života te ne postoje pisani tragovi o njenom djelovanju. Stoga se može samo nagađati kako je djelovala, iz popisa knjižnica i čitaonica Savske banovine može se izvući pretpostavka da je čitaonica preuzela ulogu posudbene knjižnice u čiju korist svjedoči značajan porast fonda na 8 890 svezaka. Smještaj knjižnice je još uvijek u sastavu gostionice.<sup>51</sup>

Poznato je kako je Čitaonica kontinuirano djelovala bez obzira na političke i društvene prilike, a to dokazuju „tromjesečni policijski izvještaji o političko – sigurnosnoj situaciji u dugoselskom kotaru. U popisu društvenih organizacija tijekom 30-ih godina redovito se spominje Hrvatska čitaonica u Dugom Selu.“<sup>52</sup> Iz dokumenta Vatrogasne župe Dugo Selo poznato je kako je Čitaonica u ljeto 1941. godine još uvijek djelovala, no nepoznata je njena aktivnost tijekom Drugog svjetskog rata te se pretpostavlja kako se u neko vrijeme rata potpuno ugasila.<sup>53</sup>

<sup>50</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str.26.

<sup>51</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 27-29

<sup>52</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 29.

<sup>53</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 30.

Poznato je kako je između svjetskih ratova u Dugom Selu postojalo još nekoliko čitaonica. Ostavljeni su dokazi o postojanju Obrtničke čitaonice, čitaonice ložioničkih radnika no jer niti jedan pravilnik nije ostavljen nepoznato je njihovo djelovanje. S obzirom na nazive čitaonica vjerojatno su to bile strogo cehovske strukture no to su samo pretpostavke.<sup>54</sup>

---

<sup>54</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 31.

### 3.3. Čitaonica nakon Drugog svjetskog rata do 2000. godine

Završetkom Drugog svjetskog rata došlo je do novih promjena i čitava zemlja se oporavljala od posljedica rata. U takvoj situaciji obnova i unaprjeđivanje čitaonica nije bio jedan od prvih zadataka kojima se posvećivalo. Mnoge čitaonice nisu preživjele uvjete rata pa tako ni dugoselska knjižnica i čitaonica. Unatoč poslijeratnim uvjetima već je 1945. godine osnovano Narodno sveučilište, nešto kasnije obnovljeno je i folklorno i pjevačko društvo, a sve to zahvaljujući napornom radu entuzijasta.<sup>55</sup>

Za obnovu kulturne djelatnosti i knjižnice u Dugom Selu velika zasluga pripada učitelju Đuri Dubeniku čija je velika težnja bila omasovljavanje čitanja. O stanju u kojem su knjižnice bile svjedoči njegov zapis iz 1948. godine: „Sve naše knjižnice su još uvijek bez ikakva života i rada, neka stovarišta knjiga koja nikoga ne privlače. Nijedna od postojećih knjižnica nema stalnog knjižničara, nije tehnički uređena, nema prostorija niti namještaja. Knjige se nalaze po mjesnim odborima, školama, polj. zadrugama u kakvom ormaru ili na stolu sa ostalim škol. ili zadružnim knjigama.“<sup>56</sup> Sam Dubenik je knjižnice i čitaonice smještene po selima smatrao temeljnim prosvjetnim ustanovama. Također smatrao je da knjižnice trebaju biti mjesta čitanja dnevne štampe i časopisa, ali također i slušanja radio emisija, mjesto predavanja, manjih priredbi i slično.<sup>57</sup>

Prostor za obnavljanje knjižnice se pronašao 1949. godine, ta godina se smatra godinom osnivanja Kotarske knjižnice Dugo Selo. Knjižničar je bio Đuro Dubenik, a knjižnica je djelovala u sklopu Kulturno pjevačkog društva „Preporod“.<sup>58</sup>

Poznato je kako je 1950. knjižnica brojala 134 člana, no nepoznat je opseg fonda. 1952. godine broj članova se smanjio na 118, a sada je poznat opseg fonda koji obuhvaća 839 naslova. Do kraja 50-ih povećao se broj članova i tada su brojali preko 250 člana, a fond je već 1958. godine obuhvaćao 1489 naslova. Postojala je i pokretna knjižnica krajem 60-ih godina koja je okolnim naseljima dostavljala knjige: Hrebinec, Štakorovec, Lukarišće, Ivanja Rijeka, Črnc, Prozorje,

---

<sup>55</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 38.

<sup>56</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 38.

<sup>57</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 38.

<sup>58</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 39.

Oborovski Novaki. Postoje podaci o posudbama na ovim lokacijama, u razdoblju od Ožujka do Svibnja 1969. pokretna biblioteka je obišla navedena naselja i zabilježeno je kako je u svakom od naselja posuđeno po 50 knjiga, a ono što je zanimljivo jest informacija kako su te sve knjige i vraćene u knjižnicu.<sup>59</sup>

Već je 1968. bilo jasno kako uvjeti knjižnice nisu zadovoljavajući zbog nedostatka prostora i profesionalnog knjižničara, no u tom trenutku nije bilo uvjeta za poboljšanje ovog stanja. „Općina Dugo Selo spada u red onih rijetkih komuna u kojoj nema ni jedne čitaonice, a formalno ne postoji ni knjižnica. Doduše, postoji knjižni fond od 6000 knjiga, međutim s obzirom da nema knjižničara, on se ne koristi dovoljno, iako je u 1967. pročitano 15 493 knjige.“<sup>60</sup>

1972. godine knjižničarom je postao Josip Trnski koji je prvi počeo formirati pravi inventar knjiga, te je knjige stručno obrađivao prema univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji. Trnski je bio prvi koji je knjižni fond obradio prema svim pravilima knjižničarske struke. Već sljedeće godine knjižnica je preseljena u zgradu Narodnog sveučilišta u kojoj će ostati sljedećih 19 godina. Iste godine je donesen program objedinjavanja kulturnih djelatnosti ove općine te se navode i zadaci Narodne knjižnice Dugo Selo: „Knjižnica i čitaonica putem knjige, novina i časopisa zadovoljava kulturne potrebe građana i drugih radnih ljudi na području općine i pomaže im u općem i stručnom obrazovanju. Razvija interes za čitanje dobre knjige. Vodi zavičajnu zbirku i dokumentaciju. Ima funkciju matične knjige za područje općine Dugo Selo.“<sup>61</sup>

Izradom Izvještaja o radu Narodnog sveučilišta Dugo Selo za razdoblje 1974. – 1975. godine dostupni su statistički podaci koji se odnose na knjižnicu: „Knjižni fond biblioteke sastoji se od 12 300 svezaka. Od ukupnog broja knjiga ima 80% beletristike, a ostalo su druge grupe. Prema sadašnjem stanju ima oko 1 200 članova – korisnika. Prema podacima, čitaoci su sljedeći: - učenici osnovnih i srednjih škola 70%, - studenti, intelektualci 10%, - službenici, radnici i seljaci 18%, ostale profesije 2%. Analizirajući čitanje knjiga po grupama, najviše se čita lijepa knjiženost – beletristika, zatim tzv. populana knjiga, fantastika, marksistička literatura i stručni priručnici. Godišnje se pročita oko 7230 svezaka.“<sup>62</sup>

---

<sup>59</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 43.

<sup>60</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 44.

<sup>61</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 47.

<sup>62</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 49.



„Josip Trnski je prvi knjižničar u dugoselskoj knjižnici koji je uvidio važnost stvaranja zavičajne zbirke. Takva zbirka trebala bi obuhvatiti svu povijesnu i suvremenu stvarnost zavičaja. Prema Trnskom, sadržaj takvog rada su: a) izdanja objavljena na području zavičaja, b) izdanja – publikacije stanovnika zavičaja tiskani bilo gdje, c) izdanja o zavičaju i stanovnicima tiskani bilo gdje. U zavičajnu zbirku trebaju ući knjige, časopisi, novine, fotografije, umjetničke slike, zapisi, dokumenti itd.“<sup>63</sup>

Trnski se umirovio 1980. godine i zamijenila ga je Ankica Kokot, a tada je i zabilježeno stanje fonda. Sveukupno je u knjižnom fondu bilo 15 861 knjiga. Kokot je uvela promjene u radu knjižnice. Uvela je i popodnevno radno vrijeme koje je pogodovalo čitateljima radnicima, unaprijedila se suradnja sa Znanstvenom knjižarom „Mladost“ što je izravno dovelo do boljeg izbora izdanja u knjižnici, osim toga uvedene su književne večeri s poznatim glumcima, književnicima i novinarima. Neki od gostiju su bili Enes Kišević, Hrvoje Hitrec, Fabijan Šovagović, Julius Baranovski, Branislav Glumac, Zvonimir Majdak, Nenad Brixly i drugi.<sup>64</sup>

1985. godine sve je očitiji nedostatak prostora, knjižnica je bila smještena na svega 42 kvadrata, a fond je obuhvaćao 18 300 naslova što je izravno utjecalo na upis članova koji je iznosio samo 510 ljudi. Nova knjižničarka Katarina Paić je tada sve više nastojala približiti knjigu djeci, te je uvela Mjesec knjige i pričaonice. „I daje se nastojalo preko područnih povjerenika približiti knjigu čitateljima. Oni su knjige čuvali u svojim kućama dok su ih posuđivali čitatelji iz susjedstva.“<sup>65</sup>

U razdoblju od siječnja 1986. do veljače 1987. godine izvršena je prva kompletna revizija knjižnog fonda u suradnji s Matičnom službom Knjižnica grada Zagreba. Revizijom su sve stare i oštećene knjige otpisane, a neaktualne pohranjene. Krajem 1987. godine bilo je 415 aktivnih članova, a godinu dana kasnije 540 aktivnih članova.<sup>66</sup>

1992. godina bilo je svečano otvorenje novih prostora knjižnice što je bila posljednja veća selidba, a knjižnica još i danas djeluje u istoj zgradi (Slika 7). Bolji prostor knjižnice je privukao i nove članove, tako je iste godine upisano preko 1 200 novih članova. 1994. godine zaposlen je

---

<sup>63</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 53, 54.

<sup>64</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 55 – 60.

<sup>65</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 61.

<sup>66</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 62.

još jedan knjižničar što je omogućilo proširenje radnog vremena na cjelodnevno. Krajem iste godine fond knjižnice je obuhvaćao 16 000 knjiga, a broj članova je premašio 1 400. Po drugi put za postojanja knjižnice izvršena je reinventarizacija, a ključno je bilo izvršiti i katalogizaciju. Knjižnica je u novom prostoru (Slika 8) lakše nastavila sa svojom djelatnosti, između ostalog i sa susretima književnika. „Otvaranje novog prostora Pučke knjižnice i čitaonice pokazao se ubrzo kao pun pogodak za obogaćivanje kulturnog života Dugog Sela. Do sredine 1994. godine održano je četrdesetak manjih priredbi. Veličina prostora knjižnice nije bio podesan za veće skupove ili izložbe, ali je na ovaj način ispunjena uloga knjižnice kao jednog od središta kulturnog života u Dugom Selu.“<sup>67</sup>



Slika 7 – Današnja zgrada knjižnice



Slika 8 – Unutrašnjost knjižnice

---

<sup>67</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 69.

### 3.4. Gradska knjižnica nakon 2000. godine

Na sjednici Gradskog vijeća Dugog Sela 8. Studenog 1999. godine odlučeno je da se iz sastava Narodnog sveučilišta Dugo Selo izdvoji knjižnično – čitaonička djelatnost. Tom je odlukom osnovana samostalna javna ustanova Gradska knjižnica Dugo Selo koja je počela djelovati 1. siječnja 2000. godine pod istim imenom.<sup>68</sup>

Dječji odjel je osnovan 4. travnja 2005. godine kada su se stvorili uvjeti za proširenje Gradske knjižnice, a otvorila se i mogućnost za otvaranje dvorane za razne priredbe. Također je tog dana otvoren i Glazbeni odjel sa željom stvaranja zbirke probranih albuma domaće i strane glazbe te kvalitetnim izborom klasične i jazz glazbe.<sup>69</sup>

Godine 2006. pokrenuta je nakladnička djelatnost knjižnice. Najveći nakladnički pothvat Gradske knjižnice Dugo Selo bilo je objavljivanje cjelokupnih djela Josipa Zorića u šest svezaka. Zavičajna biblioteka „Terra sancti Martini“ je formirana upravo iz nakladništva knjižnice. Od 2006. do 2015. godine objavljeno je 48 naslova arhivske građe, kao i djela recentnih autora. Nakladništvo Gradske knjižnice Dugo Selo zamišljeno je na neprofitnoj osnovi, u svrhu stvaranja kulturne javnosti koja o identitetu ovog kraja promišlja kritički. Za tako nešto nakladništvo ne smije biti sporadično. Kontinuiranost objavljivanja građe u biblioteci „Terra sancti Martini“ najbolji je način da se javnost upozna sa svim aspektima povijesti ovog kraja.<sup>70</sup>

U nekoliko oblikovanih zbirki fond Gradske knjižnice Dugo Selo sadrži 65 000 jedinica 2015. godine u vrijeme objavljivanja literature. Istaknutije zbirke su: rječnici, atlasi, enciklopedije, zavičajna zbirka, zbirka starih knjiga, stare zemljopisne karte i velika zbirka starih i novih časopisa.<sup>71</sup>

---

<sup>68</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 75.

<sup>69</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 75.

<sup>70</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 84.

<sup>71</sup> Antolović, A. ; Topić, P. Isto. Str. 76.

## **4. Istraživanje strukture korisnika, posudbe i nabave od 2010. do 2018. godine**

### **4.1. Cilj i metodologija istraživanja**

Cilj istraživanja je odgovoriti na sljedeću hipotezu: Knjižnice zbog nedostatka sredstava nisu samostalne u formiranju fonda prema potrebama i željama korisnika s obzirom da se knjižnica većinom oslanja na otkup i darove za širenje fonda.

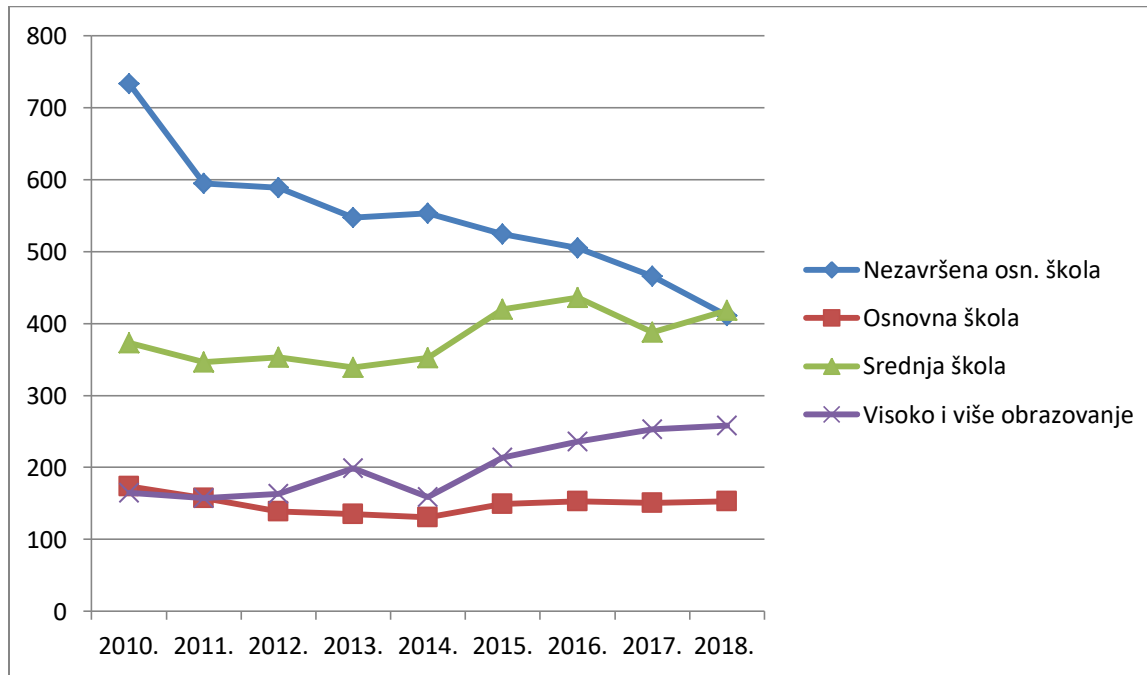
Istraživanjem će se također odgovoriti na sljedeća pitanja:

- 1) Kakva je struktura korisnika? Prema spolu i prema stručnoj spremi
- 2) Potvrđuje li se uvriježeno mišljenje da korisnici uglavnom čitaju beletristiku?

Navedeni podaci su prikupljeni iz knjižničnog arhiva i statistike knjižnice, a pristup njima je omogućio ravnatelj knjižnice. Dostupni su podaci najranije iz 2010. godine za strukturu korisnika. Dostupni podaci o posudbi sežu do 2015. godine, a podaci o nabavi do 2012. godine.

Slijedi analiza strukture korisnika prema stručnoj spremi, navedeni podaci se odnose na aktivne članove knjižnice.

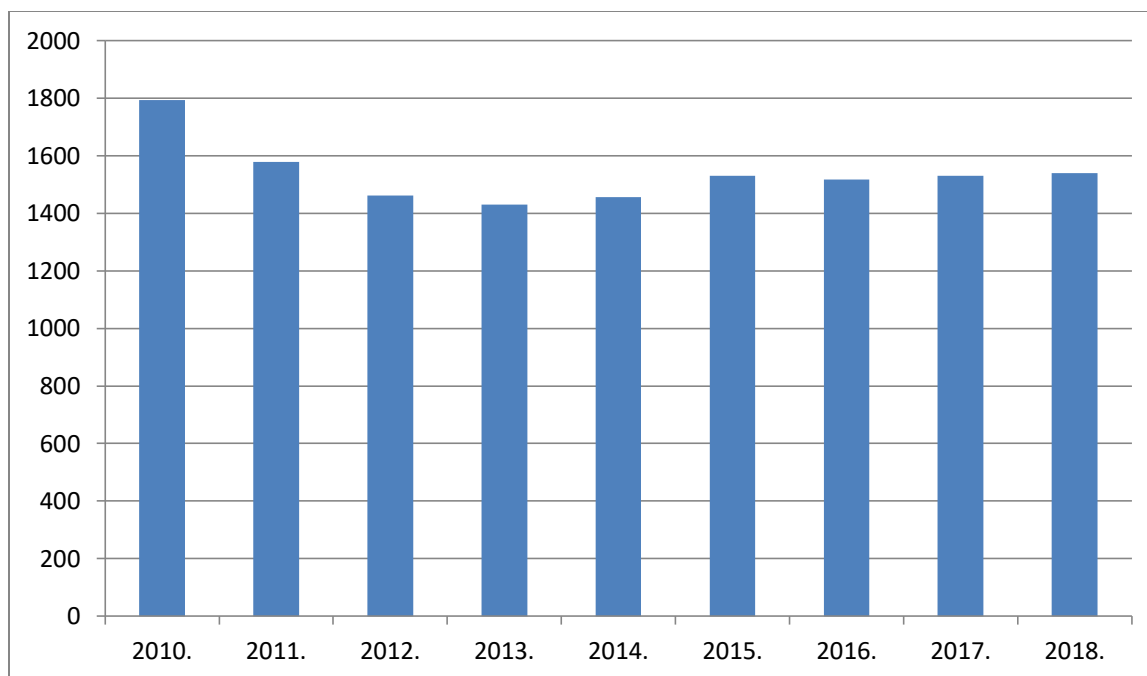
## 4.2. Rezultati istraživanja



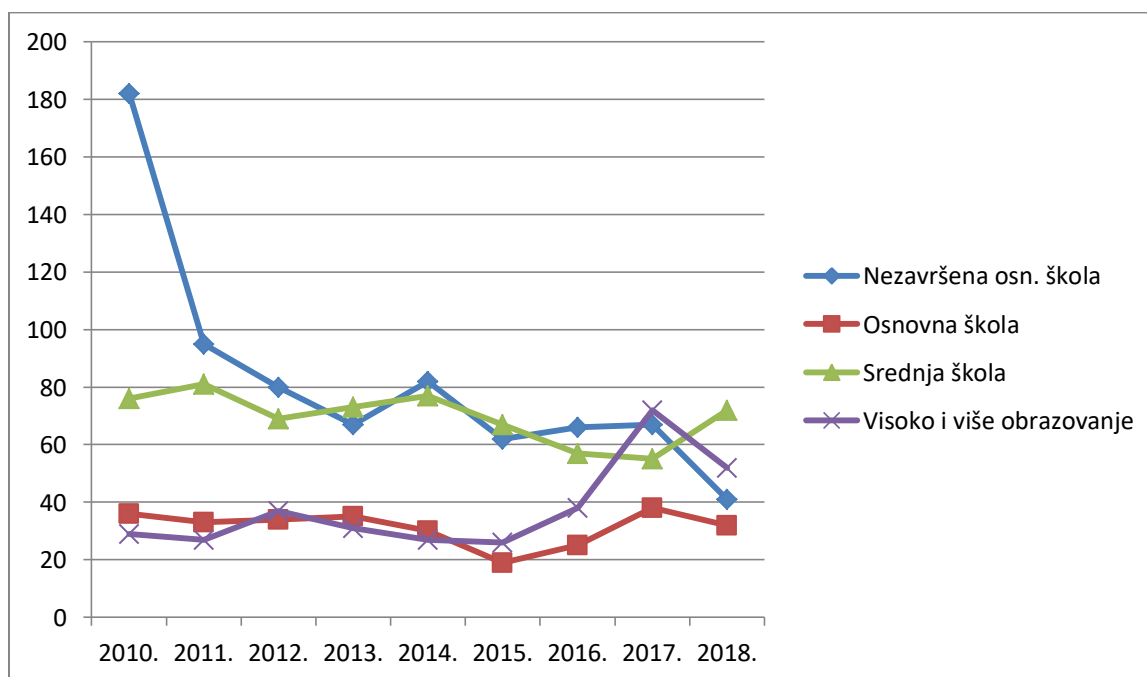
Graf 1 – Prikaz stupnja obrazovanja korisnika

Iz grafa 1 je vidljivo kako su među aktivnim članovima 2010. godine prednjačili članovi s nezavršenim osnovnoškolskim obrazovanjem. Sljedeće godine primjećuje se značajan pad korisnika nezavršene osnovne škole te je trend opadanja prisutan sve do kraja 2018. godine, zapravo može se primijetiti kako do 2014. godine opada broj članova svih stručnih sprema. Osnovnoškolski korisnici nemaju većih fluktuacija, slična je situacija sa polaznicima srednje škole. Zamjetan je porast korisnika s visokim i višim obrazovanjem od 2015. godine nadalje.

Graf 2 prikazuje ukupan broj korisnika za razdoblje od 2010. godine do 2018. godine. 2011. godine dogodio se određeni pad ukupnog broja korisnika. Već od 2014. godine raste broj korisnika i iako ima određene fluktuacije stabilno se održava.



Graf 2 – Ukupan broj korisnika za razdoblje od 2010. do 2018. godine

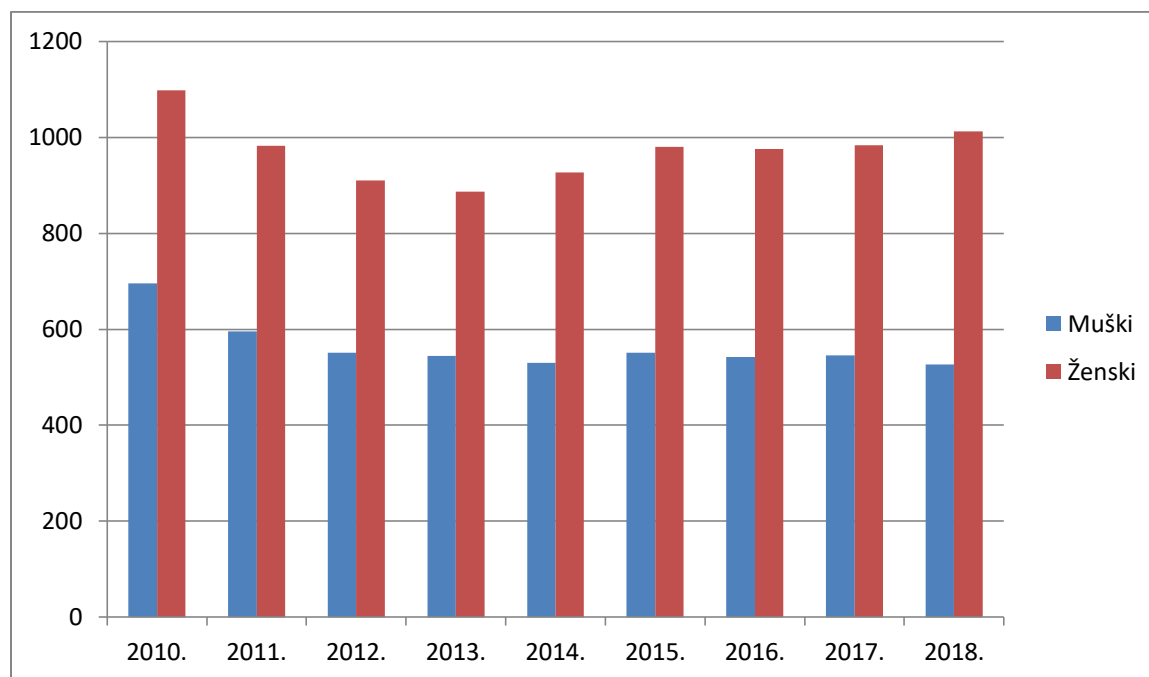


Graf 3 – Prikaz stupnja obrazovanja korisnika - upis novih članova

U grafu 3 je vidljivo je iz prikazanih podataka kako je nakon velikog broja upisa članova nezavršene osnovne škole 2010. godine prvi upis članova s nezavršenom osnovnom školom u

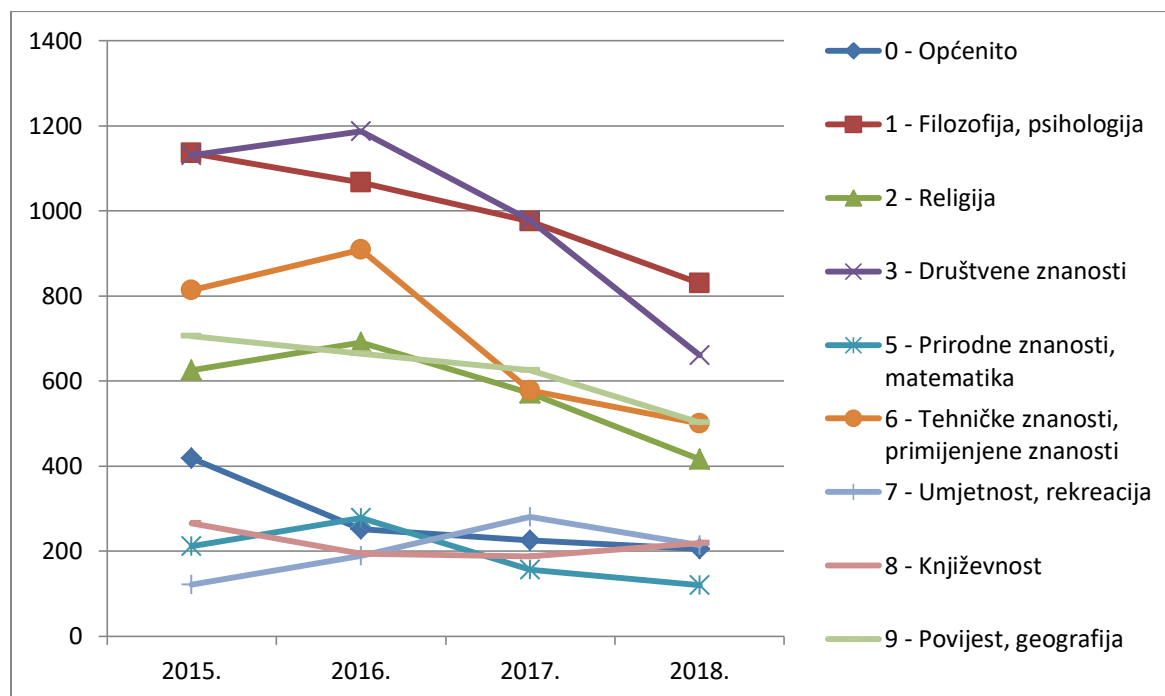
stabilnom opadanju. Preostale skupine iako fluktuiraju u određenoj razini uglavnom se održavaju stabilno. I u ovom grafu se u 2016. godini može primijetiti značajan porast upisa novih članova u knjižnicu s visokim i višim obrazovanjem.

Graf 4 prikazuje strukturu korisnika prema spolu. Može se primijetiti kako je broj korisnika tijekom prikazanih godina uglavnom stabilan. Neosporno je prevladavanje ženskih korisnika knjižnice.



Graf 4 – Struktura korisnika prema spolu

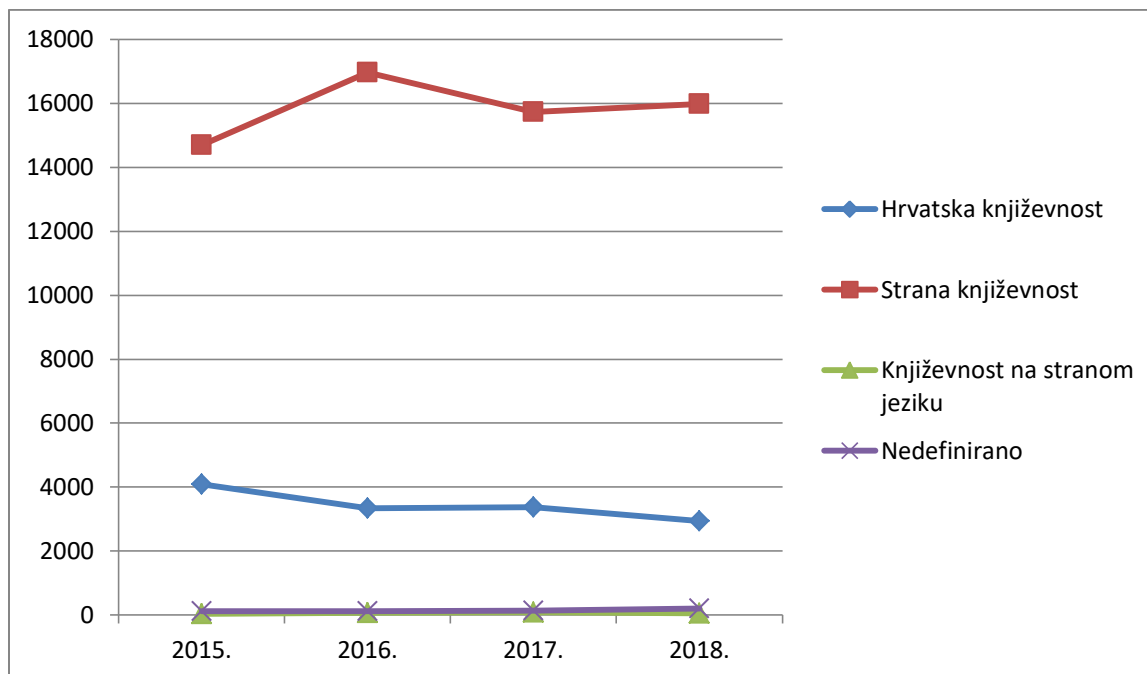
U grafu 5 slijedi statistika posudbe znanstvene literature raspoređenu po UDK u slobodnom pristupu Gradske knjižnice Dugo Selo. Dostupni su podaci do 2015. godine.



Graf 5 – Posudba literature po UDK klasifikaciji

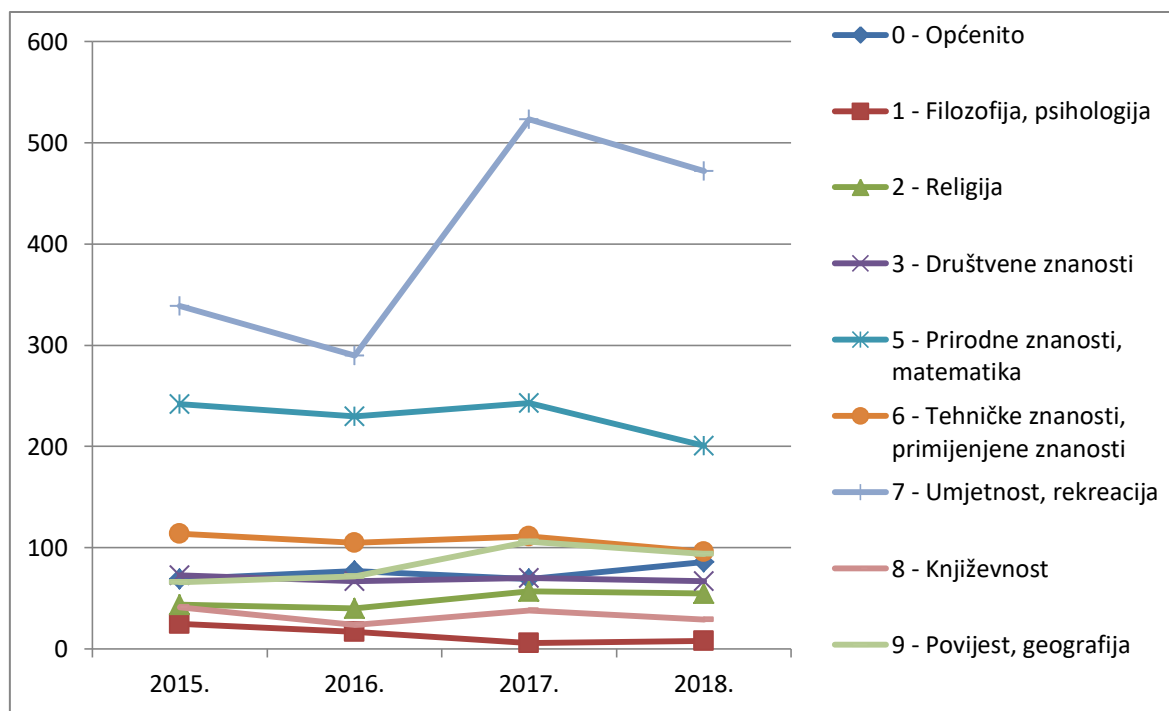


Graf 6 prikazuje podatke o posudbi beletristike u slobodnom pristupu. Primjećuje se velika razlika naspram prethodnog grafa, broj knjiga je daleko veći naspram posudbe znanstvene literature. Hrvatska književnost ima značajno veći broj posuđenih knjiga, no strana književnost definitivno prednjači po broju posudbi. Književnost na stranom jeziku broji vrlo mali broj posudbi, no to može biti iz razloga što u knjižnici postoji razmjerno mali broj knjiga na stranom jeziku, također korisnici često nisu svjesni postojanja fonda na stranom jeziku.



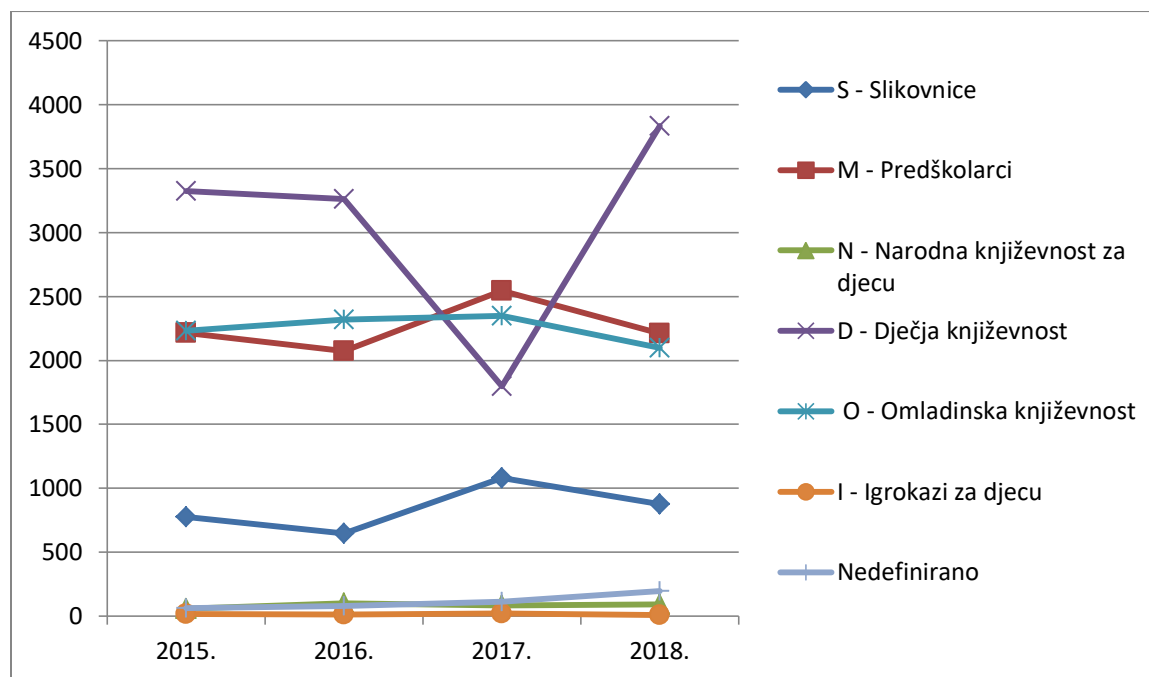
Graf 6 – Posudba beletristike

Graf 7 prikazuje podatke Dječjeg odjela, posudbe su raspoređene prema UDK sustavu. Podaci su također dostupni do 2015. godine. Može se primijetiti zamjetno veći interes za skupinu 7 u koju spadaju umjetnosti. Prema najvećem broju posudbi nakon umjetnosti slijede naslovi u skupini prirodnih znanosti i matematike.



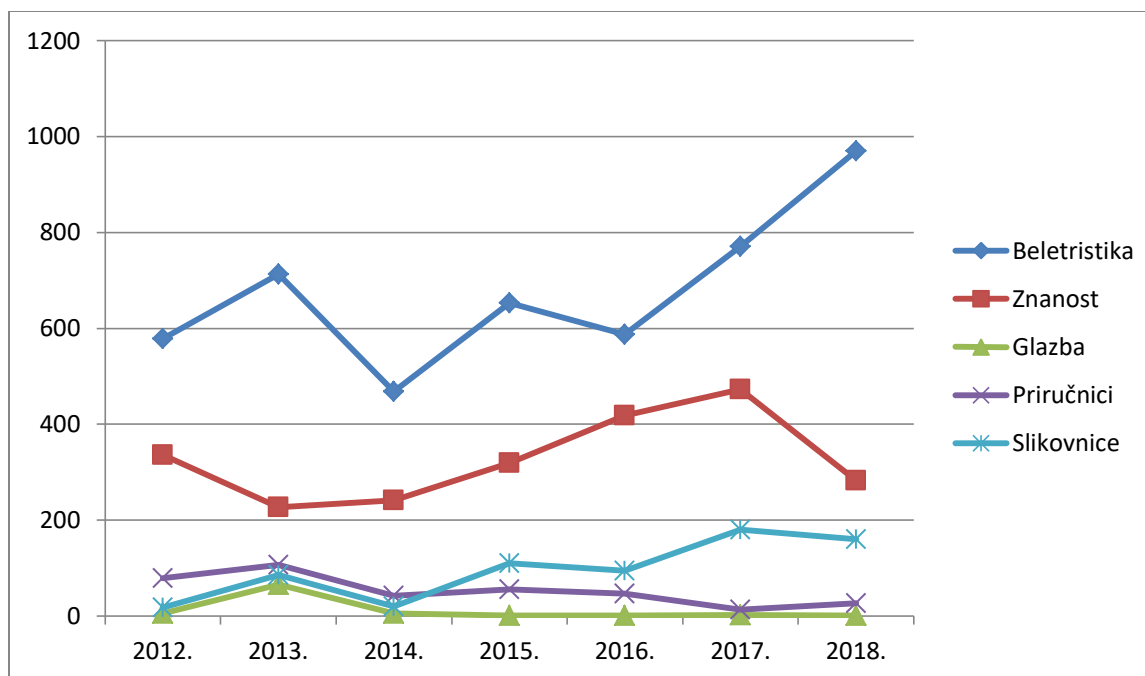
Graf 7 – Posudbe Dječjeg odjela prema UDK sustavu

U grafu 8 se nastavljaju podaci Dječjeg odjela, navedeni se odnose na naslove koji su kategorizirani u knjižnici izvan UDK klasifikacije.



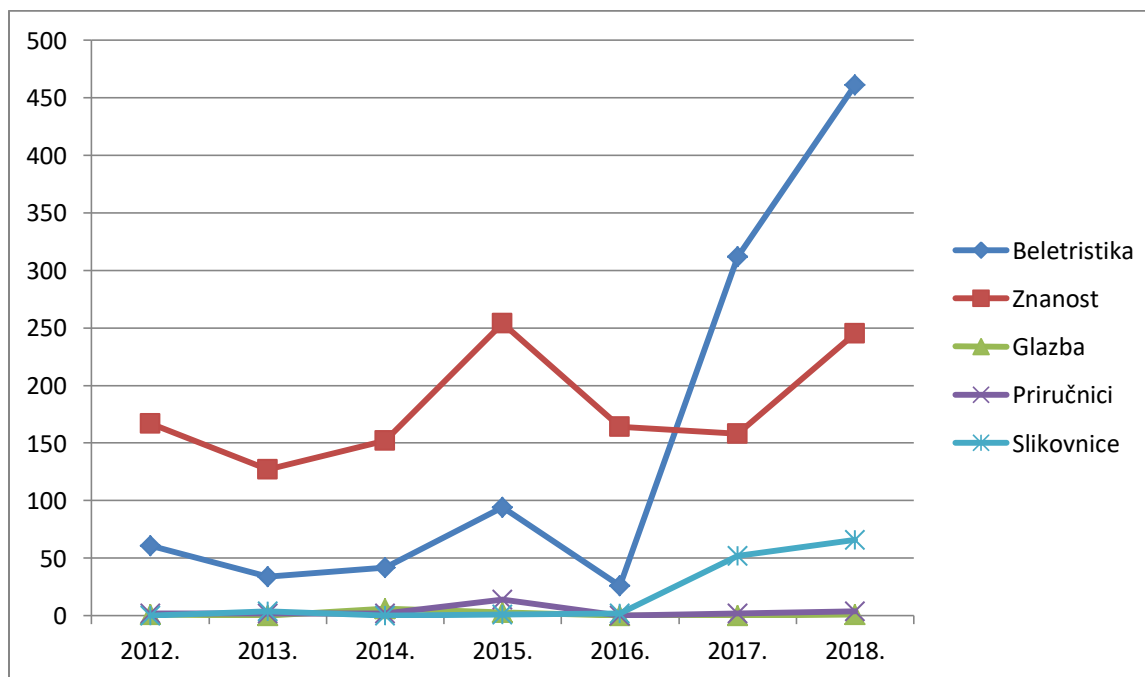
Graf 8 – Dječji odjel, posudba izvan UDK klasifikacije

Analiza djelovanja knjižnice se nastavlja obradom statistike nabave za koju su dostupni najraniji podaci iz 2012. godine. Graf 9 se odnosi na nabavu fonda kupnjom. Beletristika je vrlo tražena te je nabava upravo te literature u stabilnom porastu.



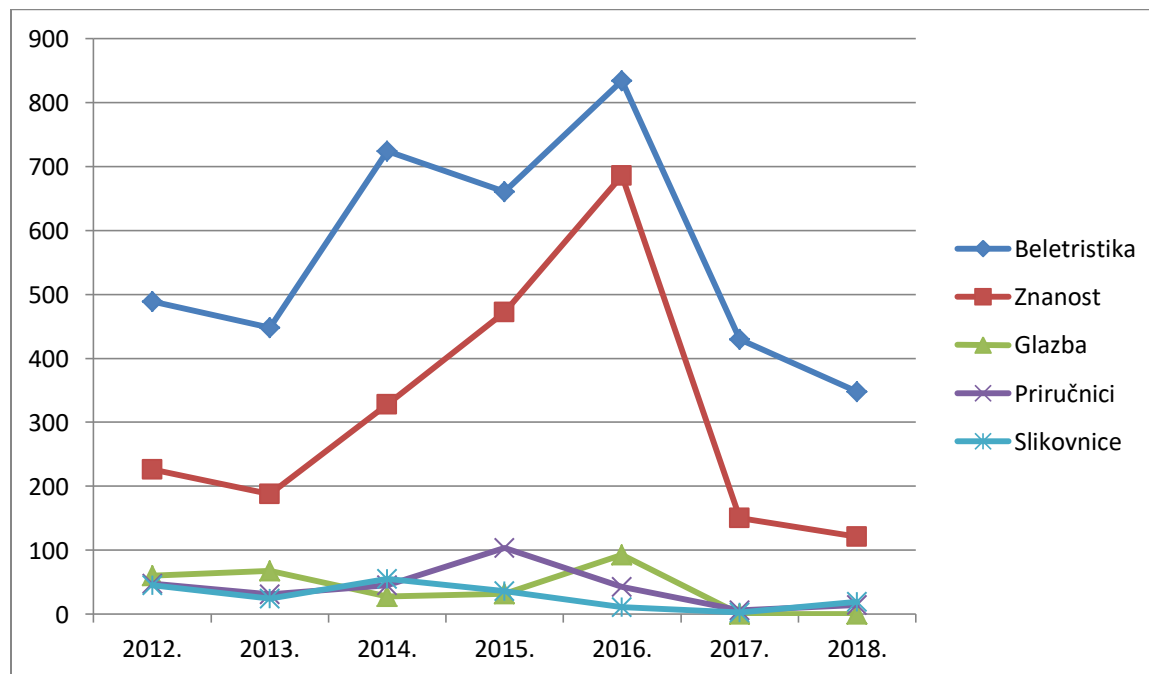
Graf 9 – Nabava kupnjom od 2012. do 2018. godine

Analiza nabave se nastavlja prikazom otkupa Ministarstva Kulture i Gradskog ureda za kulturu. U grafu 10 se može se primijetiti kako navedene ustanove otkupom pribavljaju gotovo stabilnu količinu znanstvene literature iako i ovi podaci kako je vidljivo fluktuiraju.



Graf 10 – Otkup Ministarstva Kulture i Gradskog ureda za kulturu

Graf 11 prikazuje statistiku nabave fonda putem darova. Beletristika očekivano prednjači u ovako nabavljenom fondu knjiga, no naslovi iz skupine znanosti postojano i gotovo u stopu prati nabavu beletristike.



Graf 11 – Zaprimljeni darovi od 2012. do 2018. godine

### 4.3. Zaključak istraživanja

Istraživanje je pokazalo kako se većina korisnika dijeli na one s nezavršenom osnovnom školom i one sa završenom srednjom školom. Također su glavnina korisnika žene. U sveukupnom broju korisnika (Graf 2) zamjetno se nakon 2010. godine smanjio broj korisnika što može biti pokazatelj smanjenja interesa. Postoji mnogo razloga zašto se interes za knjižnicu smanjuje: nedostatak sadržaja i fond koji ne odgovara potrebama korisnika samo su neki od mnogih razloga smanjenja interesa. U idealnim uvjetima razvoja knjižnice ono što bi, osim ciljane nabave fonda prema željama korisnika, moglo potaknuti interes je osluškivanje i uključenost korisnika u kreiranju aktivnosti knjižnice ciljano prema određenim dobnim skupinama. Organiziranje novih aktivnosti knjižnice je utoliko pojednostavljeno jer već postoji prostor unutar knjižnice u kojem bi se aktivnosti mogle održavati. Također postoji potreba posvećivanja i marketingu kako bi se oglasile aktivnosti knjižnice. Sličnim aktivnostima bi se mogli privući novi korisnici, a već vrijedni knjižničari bi ih svojim predanim radom i zanimljivim događanjima zadržali kao česte korisnike knjižnice.

Dio istraživanja koji se odnosi na korisnike donio je potvrdu kako žene puno više koriste usluge knjižnice nego muškarci. Podjela korisnika prema razini obrazovanja je pokazala kako je najviše korisnika nezavršene osnovne škole i srednje stručne spreme, tj. završene srednje škole. Također prema podacima o posudbi najčitanija je beletristika stranih autora, no ni posudba znanstvene literature nikako nije zanemarena.

Knjižničarima je dobro poznat problem nedostatka sredstava. Tako ni Gradska knjižnica Dugo Selo nije imuna na takve probleme. Podaci navedeni u poglavlju Rezultati istraživanja, oni koji se odnose na nabavu knjiga, potvrđuju hipotezu kako knjižnice nemaju potpunu autonomiju u kreiranju fonda prema potrebama i željama korisnika. Iz rezultata je vidljivo kako popriličan broj pribavljenih knjiga otpada na otkup na što knjižničari nemaju utjecaja. Može se primjetiti i činjenica kako se na godišnjoj razini kupnjom zapravo pribavlja još i veća količina knjiga no što ih pristigne preko otkupa. U stopu broj kupljenih knjiga prate i darovi koje knjižnica može probrati i zapravo mogu utjecati na fond koji pribave ovim putem.

Istraživanje možemo zaključiti opovrgavanjem teze da knjižnice nisu autonomne u nabavi fonda jer se nezanemariv broj pribavljenih knjiga godišnje odnosi na one pribavljene otkupom. Istraživanje je pokazalo kako Gradska knjižnica Dugo Selo većinu fonda pribavlja kupnjom i darovima što su načini kojima se fond knjižnice može usmjeravati u željenom smjeru.

## 5. Zaključak

Unatoč nedostatku izvornih podataka, dokumenata i pravila 2015. godine su knjižničari napravili velik posao objavljivanjem knjige *Od narodne čitaonice do gradske knjižnice Dugo Selo* u kojoj su objedinili povijesni razvoj upravo te knjižnice. Ova knjiga je dokaz važnosti prikupljanja periodike i sličnih izdanja koja su vrlo informacija. Naglašava se i važnost knjižničarske struke jer bez obzira na nedostatak očuvanih informacija do mnogih se može doći pretragom periodike. Upravo je to bio glavni pristup u rekonstrukciji povijesti samih početaka ove Čitaonice.

Neporeciva je uloga i važnost tadašnje Čitaonice koja je bila mjesto okupljanja inteligencije kako u vrijeme Ilirskog pokreta tako i u kasnijim godinama. U ovom radu je sažet razvoj knjižnice od samih početaka do danas. Slično kao i u početku djelovanja knjižnice i danas se velika pozornost pridaje društvenim događanjima i aktivnostima koje bi mogle privući nove članove. Osim povijesne važnosti prikazani su podaci strukture korisnika, predstavljeni su podaci koji se odnose na način nabave te su predstavljene preference korisnika kroz statistiku posudbe unazad nekoliko godina.

Osim rada s korisnicima iznimno je važna i nakladnička djelatnost ove knjižnice. Iako je naklada Gradske knjižnice Dugo Selo osmišljena kao neprofitna vrlo je važna, ne samo iz razloga što pomaže rad lokalne tiskare, već je njena puno važnija uloga prikupljanja zavičajne zbirke. Mnoga suvremenija izdanja zavičajne zbirke su ona izdana u nakladi dugoselske biblioteke „Terra sancti Martini“ koja je mnogim lokalnim umjetnicima omogućila objavljivanje radova.



## Literatura

1. Antolović, A. ; Topić, P. Od narodne čitaonice do gradske knjižnice Dugo Selo. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2015. Str. 13.
2. Barilić, Z.; Bajt, D.; Krapec, M.; Lasan, Z.; Obad, M.; Pjevac, T.; Plašić, N.; Tominac, N.; Trupec, J. 45 godina rukometa u Dugom Selu. Dugo Selo : Rukometni klub "Dugo Selo 1955", 2001.
3. Dugo Selo. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=16502> (6.7.2019.)
4. Dugo Selo. // Wikipedia. Mrežno izd., cop 17. svibnja 2019. Dostupno na: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Dugo\\_Selo](https://hr.wikipedia.org/wiki/Dugo_Selo) (7.7.2019.)
5. Glavan, D. ; Sršen, I. Povijest zagrebačkih knjižnica : kulturnopovijesni uvod. Zagreb : Fortuna, 2010.
6. Hebrang Grgić, I. Kratka povijest knjižnica i nakladnika : s kodovima i aplikacijom. Zagreb : Ljevak, 2018. Str. 136.
7. Hrvatski narodni preporod. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=26455> (5.7.2019.)
8. Koščak, A. ; Belaj, J. Župa sv. Martina Dugo Selo. Zagreb ; Dugo Selo : Župa sv. Martina : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", 2009. Str. 43.
9. Pavličević, D. Povijest Hrvatske. Zagreb : Naklada Pavičić, 2007.
10. Preporod Dugo Selo 1907-1997., Dugo Selo, 1997.
11. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj : od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015.
12. Stipčević, A. Socijalna povijest knjige u Hrvata : knjiga III. : od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas. Zagreb : Školska knjiga, 2008. Str. 296.
13. Tominac, N. ; Topić, P. Dugoselski kraj u Prvom svjetskom ratu. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2019. Str. 125.

**Slike:**

1. Centar Dugog Sela, Dostupno na:  
[https://www.google.com/url?sa=i&source=images&cd=&ved=2ahUKEwi3ppuUy6kAhWQEVAKHe5IASgQjRx6BAgBEAQ&url=http%3A%2F%2Fdugoselo.hr%2F%3Fpage\\_id%3D20421&psig=AOvVaw2FvcRcBMMprKO5gP1r3jkJ&ust=1567426038384675](https://www.google.com/url?sa=i&source=images&cd=&ved=2ahUKEwi3ppuUy6kAhWQEVAKHe5IASgQjRx6BAgBEAQ&url=http%3A%2F%2Fdugoselo.hr%2F%3Fpage_id%3D20421&psig=AOvVaw2FvcRcBMMprKO5gP1r3jkJ&ust=1567426038384675) (01.09.2019.).
2. Kip I crkva sv. Martina, Dostupno na: <https://www.locator-tzzz.com/point/27/crkva-sv-martina> (02.09.2019.).
3. Kotarska oblast: Antolović, A. ; Topić, P. Od narodne čitaonice do gradske knjižnice Dugo Selo. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2015. Str. 16.
4. Kolodvorska restauracija 1910.g.: Tominac, N. ; Topić, P. Dugoselski kraj u Prvom svjetskom ratu. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2019. Str. 125.
5. Ložiona parnih lokomotiva: Tominac, N. ; Topić, P. Dugoselski kraj u Prvom svjetskom ratu. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2019. Str. 112.
6. Zgrada današnje Gradske knjižnice Dugo Selo: Antolović, A. ; Topić, P. Od narodne čitaonice do gradske knjižnice Dugo Selo. Dugo Selo: Gradska knjižnica Dugo Selo, 2015. Str. 76.
7. Unutrašnjost knjižnice: Knjižnica Dugo Selo, Dostupno na:  
<https://dugoselo.hr/category/kultura/page/7/> (02.09.2019.).

# Povijest Gradske knjižnice Dugo Selo

## Sažetak

U radu se istražila povijest Gradske knjižnice Dugo Selo te se osim isključivo povijesnog razvoja same knjižnice obratila pozornost na društveno povijesne događaje koji su doveli do otvaranja mnogih knjižnica u Hrvatskoj pa tako i ove. Napravljen je kratak osvrt na Ilirski pokret koji je bio pokretač dva vala otvaranja čitaonica. Dugoselska čitaonica je nastala upravo u drugom valu otvaranja čitaonica te su predstavljena pravila iz knjižnice koja ih je uspjela sačuvati. Također se prezentirala kratka povijest grada Dugog Sela.

Predstavljena je analiza strukture korisnika knjižnice prema stupnju obrazovanja i spolu. Prikazana je i statistika posudbe i nabave knjižnice.

Knjižnice su u manjim gradovima često središte događanja i raznih predstavljanja književnosti široj publici. Osim što je domaćinom književnih događanja ova knjižnica osim priredbi i umjetničkih izložbi, publici često pruža i glazbene doživljaje kroz priredbe glazbene škole i drugim gostovanjima. Ovim djelovanjem se zasigurno ruše predrasude o knjižnicama koje su samo mjesto tišine i kratkog boravka.

**Ključne riječi:** narodna čitaonica Dugo Selo, Gradska knjižnica Dugo Selo, razvoj Dugog Sela, hrvatski narodni preporod, ilirski pokret

# History of the Dugo Selo city library

## Summary

This paper researched the history of the Dugo Selo city library. Alongside the historical aspect of this library there is also the historically - social aspect that led to the opening of many libraries in Croatia, including this one. There is also a short overview of the Illyrian movement that started the two bursts that started many reading clubs. The Dugo Selo library was opened during the second burst. Even though the original library rules were not saved, they were reconstructed using the rules from the library that managed to save their set of rules. There is also a short overview of the history of Dugo Selo.

The paper laid out an analysis of the users structure according to their level of education and sex. In addition there are lending statistics as well as acquisition statistics.

In smaller cities, libraries are the center for many events including literary introductions. In addition to being a regular host for many literary events this library often hosts artistic exhibitions, different kinds of performances and guest performances including many music shows from the students of the music school. These kinds of activities are sure to break the prejudice about libraries being just a place of silence and short visits.

**Key words:** public reading room Dugo Selo, city library of Dugo Selo, Dugo Selo development, croatian national revival, Illyrian movement